

Laura Starink, *Duitse wortels*, 2013

Mijn moeder behoort tot de Duitse generatie, die geen schuld heeft aan de oorlog, maar er wel door is getekend.

De oorlog begon voor ons pas goed toen de vrede in aantocht was.

Na een nauwgezet onderzoek heeft Laura Starink het verhaal van haar voorgeslacht op schrift gesteld. Door in te zoomen op details krijgt het grote verhaal van Duitsers die na de 2eWO van hun grond werden verdreven veel zeggingskracht. De 2eWO begint eigenlijk met het verdrag van Versailles, dat door Duitsland als een grote vernedering is ervaren. Hitler kreeg aanhang door zijn ambitie om verloren gebied terug te veroveren en Duitsland weer groot te maken.

In 1938 bepaalde de overeenkomst in München dat Sudetenland voortaan deel was van Duitsland. Maart 1939 werd Tsjecho-Slowakije feitelijk geannexeerd.

In de 2eWO werden Polen vermoord, verdreven en verplicht tot dwangarbeid vanuit de racistische visie dat ze minderwaardig zouden zijn.

Stonden alle Duitsers achter deze ontwikkelingen? Starink zegt dat de gebeurtenissen van de

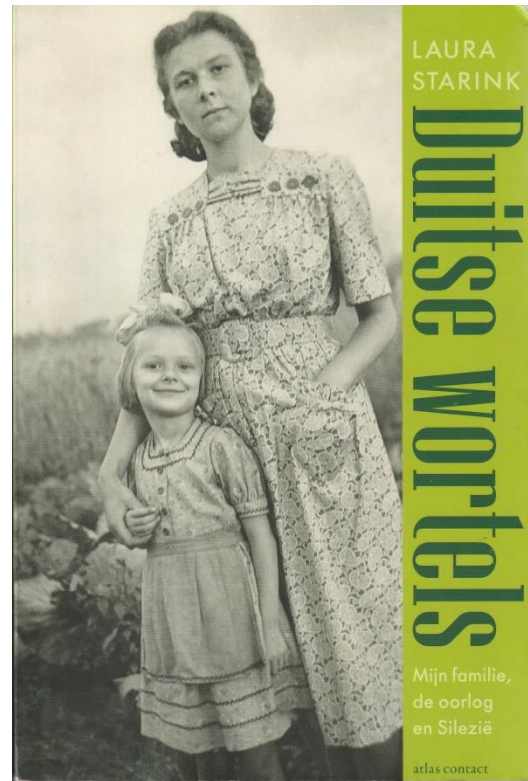
Kristallnacht in 1933 openlijk werden veroordeeld. De winkelboycot werkte evenmin. De nazi's werden verder door de familie gewantrouwd, omdat ze tegen de katholieke kerk waren. Belangrijk is ook dat informatie over de gruwelen van het Derde Rijk maar heel fragmentarisch was. Men wist van deportaties, maar men had niet het complete beeld.

Als Starink veel later met haar moeder Elinor Auschwitz bezoekt is er schaamte, maar ook verzet: 'dit heb ik niet op mijn geweten!' (108)

De analyse die Starink maakt is niet gebaseerd op politieke vooringenomenheid, maar komt voort uit het nauwkeurig luisteren naar wat familieleden haar hebben verteld.

Toen de Russen de Oost-Europese gebieden begonnen te veroveren begon de 'grote trek'. Velen vluchtten voor de Russen vanwege de grootschalige plunderingen en de verkrachtingen. Iedereen trok naar het westen. Velen kwamen onderweg om van hongersnood en ontbering.

Toen de Russen een groot offensief tegen Breslau (Wroclaw) begonnen trokken de mensen in de wijde omgeving weg. Oudoom Jorg trok met zijn tractor en 12 mensen naar het Reuzengebergte. Ze kwamen zo probleemloos de winter door. Maar overal waren er sporen van de oorlog, verlaten pantservoertuigen, mannen die door bommen aan stukken gereten waren. Na de capitulatie werd Breslau geplunderd. De graanschuur van de boerderij van oom Jorg was afgebrand. Een knecht van hem liep op een mijn en stierf in het ziekenhuis. Later moet oom Jorg de begane grond van zijn huis geven aan zes Polen uit Galicië. Voor zichzelf mocht hij de zolder inrichten. Vanaf nu waren de Polen de baas over zijn boerderij.

Oma Martha wilde haar broer Jorg niet meer tot last zijn. In een brief aan haar man schrijft ze hoe er gebrek is aan alles als gevolg van de plunderingen. ‘Zoek een mogelijkheid om ons op te halen. Ik ben niet meer in staat met de kinderen alleen te reizen. Ik ben totaal vertwijfeld en weet niet meer wat ik moet doen’ (152). Op het station in Breslau worden haar geld en haar juwelen door Russische soldaten afgenomen. Nu kon ze geen treinkaartjes meer kopen naar haar man. Met een aderontsteking gaat ze te voet weer terug naar haar broer Jorg. In haar laatste brief schrijft ze aan haar man: ‘ik ben niet opgewassen tegen het leven en het gaat niet goed met de kinderen.’ Martha krijgt een bed bij de nonnen en sterft, 45 jaar oud.

De Duitsers hebben in de oorlog dorpen platgebrand, Polen als dwangarbeiders behandeld, hen verdreven en vermoord. De Polen hadden alle reden om de Duitsers te haten. Nu was het de beurt aan de Polen om de Duitsers te verdrijven. Ook aan die kant werden mensenrechten geschonden.

R.M. Douglas citeert een diplomaat die de deportatie van dichtbij heeft gezien: ‘als je de wanhoop en vertwijfeling van deze stakkers ziet en de stank van hun vervuilde toestand ruikt, moet je direct denken aan Buchenwald en Dachau. Dit is vergelding op grote schaal, niet jegens partijbonzen, maar jegens vrouwen en kinderen, armen en zieken.’

Na de dood van opa Georg, de man van Martha, waren de zes kinderen wees. Op de voorplaat zien we de bezorgde blik van tante Lotte. De kleine Hanne heeft een lieve glimlach. Er waren mensen die zich over het gezin ontfermden. Moeder Elinor studeerde nog steeds in Zwitserland. Het was te riskant om naar het risicogebied te gaan van haar familie. Het enige dat ze kan doen is pakjes opsturen.

Jorgs zoon Frans vertelt over de treinreis naar het westen: ‘de treinen reden stapvoets. het was ijskoud. Mensen bevroren in de wagons. Als de trein stopte werden de lijken er gewoon uit gegooid. Overall langs het spoor zag je bevroren lichamen liggen.’

De opvang in West Duitsland was kil en harteloos. Niemand zat op de Polakken te wachten. Douglas schrijft: ‘de deportatie van Duitsers is de grootste gedwongen volksverhuizing van de geschiedenis. Tussen de 500.000 en 1500.000 mensen zijn omgekomen.... De belangstelling voor deze misdaad blijft gering.... Vanzelfsprekend is de verdrijving van de Duitsers op geen enkele manier gelijk te stellen aan Hitlers planmatige uitroeiing van de Joden, maar de Europese geschiedenis zal pas evenwichtig beschreven worden als ook dit verhaal eerlijk is verteld’ 161.

Laura Starink, *Duitse wortels*, Atlas Contact 2013